

EVROPSKA VAS

Pripravila:
Helena Brezovnik

ŠPANIJA

SPLOŠNE INFORMACIJE

Uradni naziv:	Kraljevina Španija / <i>Reino de España</i>
Državna ureditev:	parlamentarna demokracija, ustavna monarhija
Članstvo EU:	1. januar 1986
Mednarodna oznaka:	ES / ESP
Glavno mesto:	Madrid
Velikost:	504.030 km ²
Število prebivalcev (mio):	46,56 (ocena 2016)
Uradni jezik:	španščina
Vera:	katoličani (več kot 90%)
Denarna enota:	evro
Čas:	enako kot v Sloveniji

DRŽAVNI SIMBOLI

GRB ŠPANIJE

»Plus Ultra« – »Dlje naprej«

DENARNA VALUTA

Evro

ZASTAVA

HIMNA

»La Marcha Real« (*Kraljeva koračnica*)

Je ena izmed redkih himn, ki nimajo besedila.

LEGA

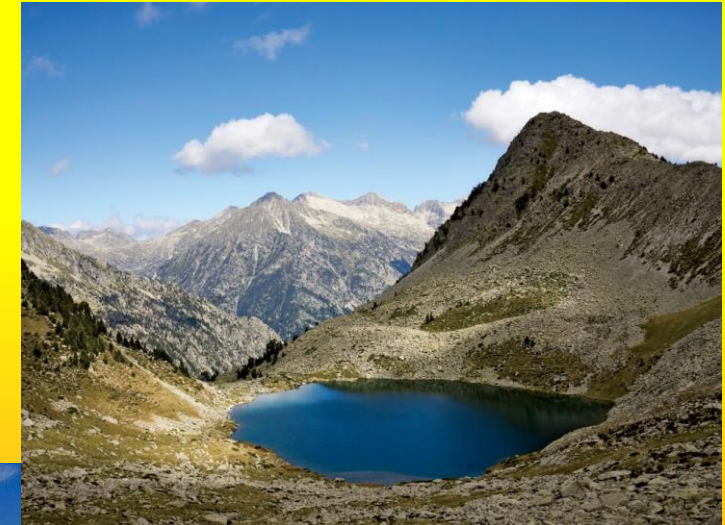
- Španija je obmorska država, ki leži na jugozahodu Evrope. Uvrščamo jo k južni Evropi.
- Leži na Pirenejskem polotoku, ki si ga deli skupaj s Portugalsko na zahodu in Gibraltarjem na jugu.
- Na severu meji s Francijo in Andoro, na zahodu s Portugalsko in z britansko kolonijo Gibraltar na jugu.
- Del njenega ozemlja so tudi Balearski otoki v Sredozemskem morju in Kanarski otoki v Atlantskem oceanu.
- Pod Španijo spadata še severnoafriški primorski mesti **Ceuta** in **Melilla**.

NARAVNE GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

- Španija je zelo **gorata država**. Čeprav je znana po obalah, je druga najbolj gorata država v Evropi, takoj za Švico.
- Večji del pirenejskega področja je stara visoka planota **Meseta**, ki je nastala s hercinsko orogenezo in je prepredena s številnimi rečnimi nižinami. Obdajajo jo mlado nagubana gorstva: na severu Pireneji in Kantabrijsko gorovje, na jugu Andaluzijsko gorovje s Sierra Nevada in Sierra Morena.
- Najvišja točka v Španiji je aktivni **vulkan Teide** na Kanarskih otokih (3.718 metrov nadmorske višine). Najvišji vrh celinske Španije je **Mulhacen** (3.477 metrov nadmorske višine).

Pireneji

Sierra Nevada

- Španija ima zelo **gosto rečno mrežo**. Najdaljša reka je **Tajo**, ki je dolga skoraj 1.000 km. Med večjimi rekami so še Duero, Guadiana in Guadalquivir. Večina rek izvira v gorovju na Meseti in se nato preko Portugalske izlivajo v Atlantski ocean. Reke izkoriščajo za številna akumulacijska jezera za hidroelektrarne in za namakanje.
- Podnebje:
 - oceansko: severozahodni del države (topla poletja, mile zime),
 - celinsko: osrednja Španija (hladne zime in vroča poletja, malo padavin),
 - sredozemsko: na jugu ob obali Sredozemskega morja (vroča in suha poletja, mile zime),
 - gorsko: najvišji predeli gorovij v Mezeti in Pireneji (sveža poletja, mrzle zime).

Costa Brava

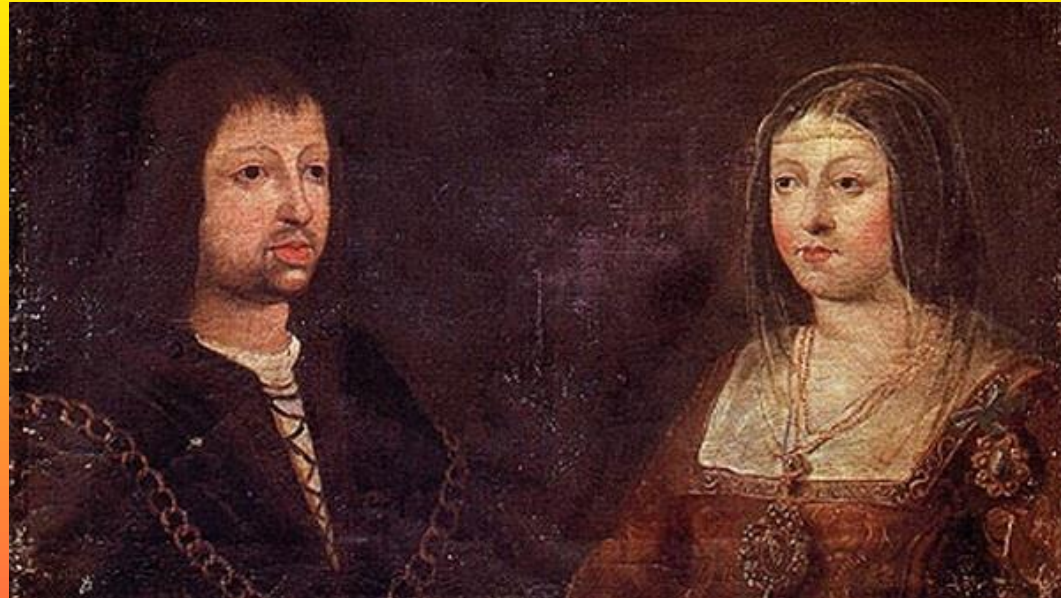
Rožnato jezero Salina de Torrevieja

ZGODOVINA

- Španija se lahko pohvali z izjemno zgodovino. Sprva so jo poseljevali kmetovalci in razna ljudstva.
- Okoli leta 200 pr. n. št. so začeli Rimljani okupirati polotok, ki so ga v celoti zavzeli v naslednjih dvesto letih. Zgradili so veliko pomembnih cest, akvaduktov in naselij.
- Kasneje so s severa Afrike prišli še Arabci, ki so se ustalili na Iberskem polotoku ter naselili skoraj celoten polotok. Pričeli so s širjenjem svoje kulture, vere, jezika in običajev, na kar so jih Španci pregnali oz. spreobrnilo v krščanstvo.
- V 5. stoletju n. št. so ozemlje zasedli Goti, kasneje Mavri, ki so vladali vse do 12. stoletja. Za seboj so zapustili bogato dediščino, številne gradove, trdnjave in stolnice.

- Španija je bila v 16. stoletju in naprej ena najbolj čistih katoliških držav v Evropi. Na prestolu je bila dinastija Trastamara (Ferdinand Aragonski in Izabela Kastiljska).
Po tej dinastiji so zavladali Habsburžani, pod katerimi se je ekonomija Španije močno oslabila.
- Za Habsburžani so prišli Burboni, ki so uvedli vrsto reform in okrepili Špansko ekonomijo. Nadaljnji dogodki so peljali do različnih kriz in vojn, med katerimi so najbolj znane Španska nasledstvena vojna ter Španska državljanska vojna.
- Danes je Španija demokratična država in ena izmed najbolj priljubljenih turističnih destinacij.

Ferdinand Aragonski in Izabela Kastiljska

KRALJEVINA ŠPANIJA

- Španija je **ustavna monarhije in parlamentarna demokracija**, razdeljena na 17 avtonomnih skupnosti in dve avtonomni mesti na Afriški obali.
- Državni poglavar je kralj **Filip VI. Španski**. Njegove funkcije so protokolarne obveznosti in predstavljanje države.
- V državi ima zakonodajno oblast **dvodomni parlament (Cortes)**, ki ga sestavljata kongres poslancev in senat.

Kralj Filip VI. Španski in kraljica Letizia

Kraljeva palača – Palazio Real

VEČJA MESTA

ŠTEVILO PREBIVALCEV

Madrid	3.228.359
Barcelona	1.621.537
Valencija	797.654
Sevilija	709.975
Malaga	547.105

MADRID

- Je **glavno in največje mesto** Španije s 3,3 milijona prebivalcev.
- To je tretje največje mesto v Evropski uniji za Londonom in Berlinom. Slovi kot najvišje ležeča evropska prestolnica.
- Madrid je **politično, gospodarsko in kulturno središče** Španije. V njem se nahaja sedež vlade in prebivališče španskega kralja.
- Je dom dveh svetovno znanih nogometnih klubov, Real Madrid in Atlético de Madrid.

V Madridu se nahaja veliko kulturnih in zgodovinskih znamenitosti.

Muzej Prado

Španski parlament v Madridu

Trg Plaza de Espana

Znameniti trg Puerta del Sol

Plaza Mayor – glavni mestni trg v Madridu

BARCELONA

- Je glavno mesto **Katalonije**, drugo največje mesto Španije in obmorsko mesto z največjim pristaniščem ob Sredozemskem morju.
- Mesto z okolico šteje okoli 4 milijonov prebivalcev in je prava posebnost med metropolami sveta. Stari del mesta je poln srednjeveške arhitekture, s katero se meša nova arhitektura.
- Barcelona je ena najhitreje rastočih mest sveta, danes je svetovno pomembna turistična destinacija in prava zakladnica umetnosti in arhitekture.
- Je olimpijsko mesto (prizorišče poletnih olimpijskih iger leta 1992) in mesto svetovnih razstav.

La Barceloneta

Park Güell

Bazilika Svete družine – Sagrada Familia

Cassa Batlló

Gotska četrt

Trg Plaça Catalunya

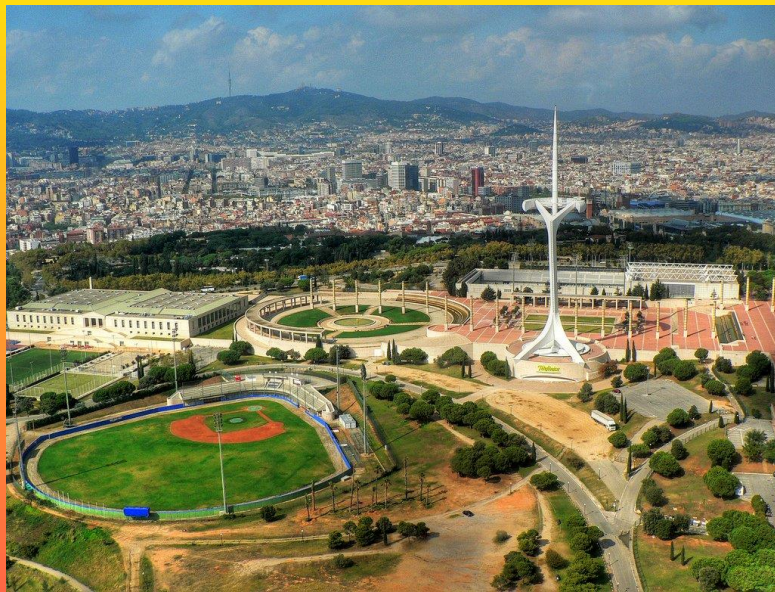
Avenija Diagonal – ulica je znana po tem, da mrežasto razporejene ulice seka pod kotom 45°

Ulica La Rambla s spomenikom Krištofa Kolumba

Nacionalni muzej likovne umetnosti Katalonije

Olimpijski park

Camp Nou je nogometni stadion kluba FC Barcelona in je največji stadion v Evropi.

SEVILIA

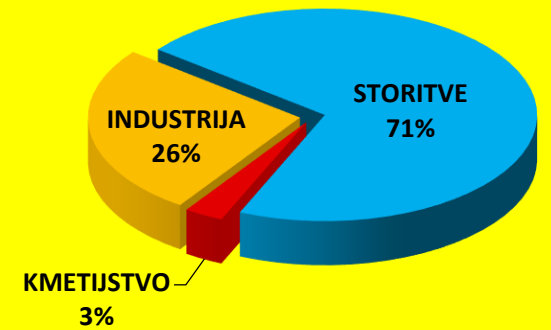

VALENCIJA

GOSPODARSTVO

- Španija ima zelo razvito gospodarstvo, saj je v svetu na 8 mestu.
- Glavne panoge so:
 - storitveni sektor, v katerem so najpomembnejše storitve: turizem, bančništvo in telekomunikacije,
 - industrija (je ena izmed največjih izvoznic avtomobilov - Seat),
 - kmetijstvo in ribištvo.

TURIZEM

- Danes je Španija ena izmed vodilnih držav v svetovnem turizmu, kamor prihaja na milijone tujih turistov.
- Ima več kot 8000 plaž, ki vsako leto privabijo veliko turistov, saj ponujajo različne vrste rekreacij: odbojka na mivki, potapljanje, deskanje, kajtanje in še veliko več.
- Glavna turistična območja Španije so Barcelona, Sredozemska obala (Costa Brava, Costa Blanca, Costa del Sol), Baleari in Kanarsko otočje.

INDUSTRIJA

- Dobro je razvita težka industrija in industrija blaga za široko potrošnjo. Španija je pomembna proizvajalka avtomobilov (Seat).
- Je precej bogata z rudninami, kopljejo premog, železovo in bakrovo rudo, živo srebro. Izdelujejo številne naprave in gospodinjske pripomočke.
- V španskih obalnih mestih se veliko ljudi ukvarja z izdelovanjem čolnov in mrež.

KMETIJSTVO

- Približno 40 % ozemlja izkoriščajo za kmetijsko obdelavo. Pridelujejo žita (pšenica, ječmen, koruza), stročnice, fige, citruse, olive, vino.
- Španija je največji proizvajalec in izvoznik olivnega olja ter oliv na svetu in največji izvoznik vina. V Španiji pridelajo največ limon, pomaranč in jagod.
- Kmetijstvo se sooča s številnimi problemi kot so: majhna količina padavin zaradi lege v subtropskem pasu (veliko obdelovalnih površin umetno namakajo z vodo), erozija ter slaba rodovitnost prsti in razlike med notranjostjo in obalnimi območji.
- Veliko vlogo ima tudi ribištvo. Ob španski obali najdemo največ sardel ter drugih rib. Da ima ribištvo velik pomen priča tudi podatek, da je španska ribiška flota ena izmed največjih na svetu.

ZNAMENITOSTI ŠPANIJE

BIKOBORBE

- Bikoborbe so se v Španiji pojavile sredi 18. stoletja, zanje pa vzrejajo posebno pasmo bikov.
- V tradicionalnem boju se z dvema bikoma posamezno pomerijo trije **matadorji** - najboljši bikoborci. Matador skuša žirijo in publiko navdušiti s čim bolj elegantnimi, a tudi drznimi gibi in se kar najbolj približati biku.
- Ogrinjala, ki jih uporabljajo matadorji, niso rdeča zato, ker bi ta barva razdražila bika. Ti so namreč barvno slepi. Prvotno je bilo ogrinjalo rdeče barve zato, ker naj bi tako vsaj malo zakrilo bikovo kri.
- Španci bikoborbe pojmujejo kot kulturno dediščino, vendar so danes v Kataloniji in Kanarskih otokih prepovedane zaradi mučenja živali.

TEK PRED BIKI V PAMPLONI

- Tek pred biki po mestnih ulicah prirejajo vsako jutro od 6. do 14. julija.
- Vsi tekači so oblečeni v bela oblačila in okrašeni z rdečimi ruticami.
- Podatki kažejo, da mesto ob tej priložnosti vsako leto obiše več kot milijon ljudi.

LA TOMATINA - obmetavanje s paradižniki

- Vsako leto avgusta se obiskovalci zabavajo ob največjem boju s paradižniki na svetu.
- Sodelujoči v boju porabijo okoli 150 ton paradižnikov, vzgojenih posebej za ta dogodek, za uživanje namreč niso primerni.
- Med obmetavanjem po ulicah odmeva vzklik **»¡Tomate! ¡Tomate!«**.

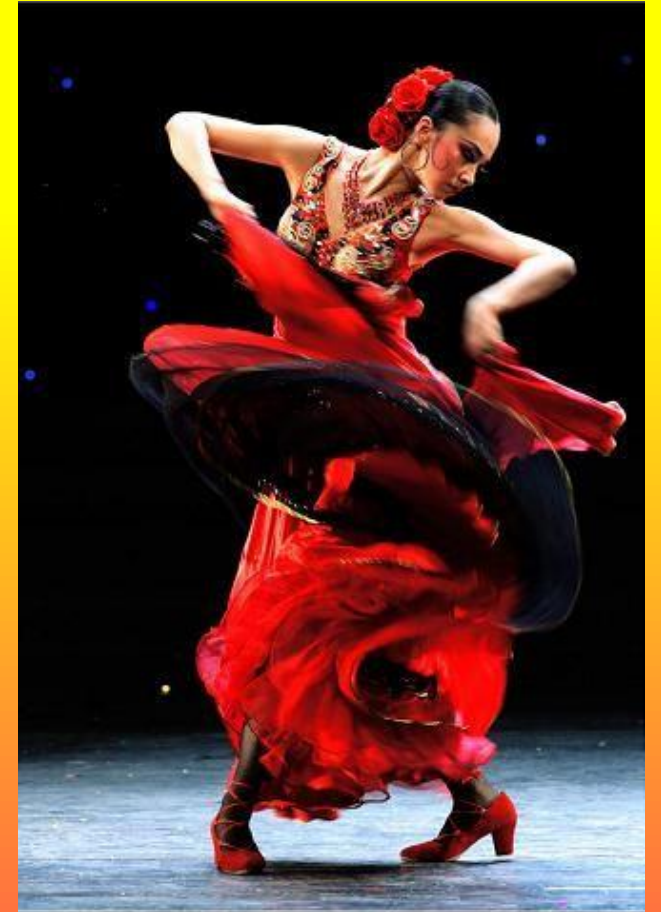

FLAMENKO

Razkošna rdeča obleka, odločni strastni gibi, cvet v laseh in splet španskih besed, ki jih spremlja zvok kitare ...

- Španija je zibelka flamenka, glasbenega in plesnega stila, v katerem se prepletajo igranje na klasično kitaro, petje, ples in ploskanje.
- Flamenko (**flamenco**) je zvrst španske narodne glasbe in plesa.
- Plesalec flamenka se imenuje **bailaor**. Oblečen je v oprijet črn ali rdeč smoking, na glavi nosi klobuk **cordoban**. Plesalka (**bailaora**) zapeljuje v dolgi, nabrani obleki **bata de cola**, ki je lahko črne, rdeče, bele, modre ali celo rožnate barve, njene lase krasi za ušesa zataknjena vrtnica.

- Med najbolj znanimi katalonskimi običaji so t. i. **ČLOVEŠKI GRADOVI** ali *castell*.
- Skupine iz različnih mest se na tekmovanjih pomerijo v gradnji najvišjega človeškega stolpa. Tista skupina, ki se prva zruši, je poražena.

- Ena od prvih stvari, na katere pomislimo ob omembi Španije, je zagotovo **SIESTA**.
- Popoldanski počitek, dolg dve uri, ki si ga po kosilu privoščijo Španci. Med 14. in 16. uro so trgovine in uradi zaprti.

PRILJUBLJENI ŠPORTI

NOGOMET

- Če bi Špance povprašali, kateri je njihov najljubši šport, bi kot iz topa ustrelili, da je to nogomet. Igra z žogo je španska priložna dejavnost številka tri, takoj po zabavi in siesti.
- Špansko klubsko prvenstvo La Liga je eden do stebrov svetovnega nogometa in eno najbolj spremljanih prvenstev. Na domačem prizorišču ostajata večna rivala kluba **FC Barcelona** in **Real Madrid**.

Nogometni stadion Camp Nou v Barceloni

Španska nogometna reprezentanca

Španska največja rivala, FC Barcelona in Real Madrid CF

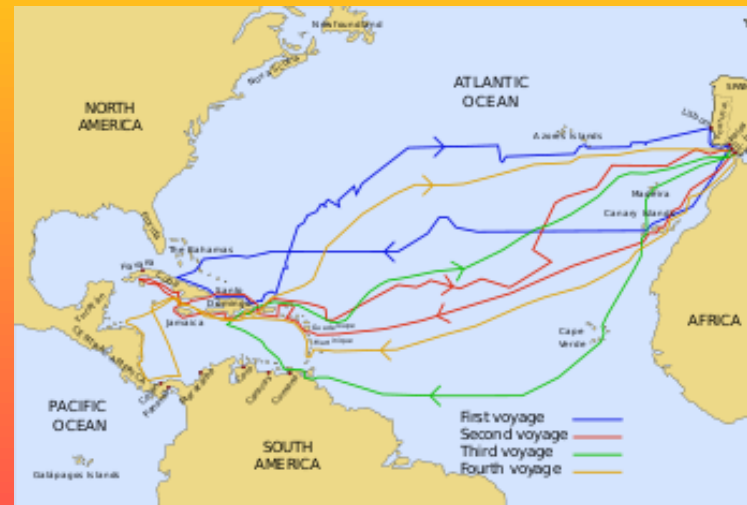
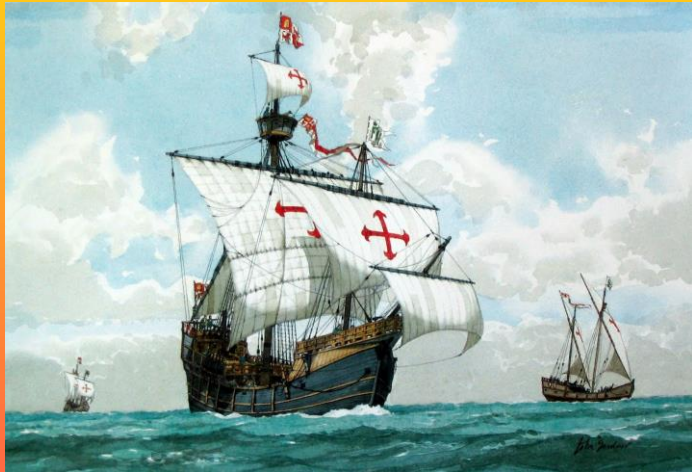
- KOŠARKA
- ROKOMET
- TENIS
- KOLESARSTVO
- FORMULA 1
- MOTOCIKLIZEM

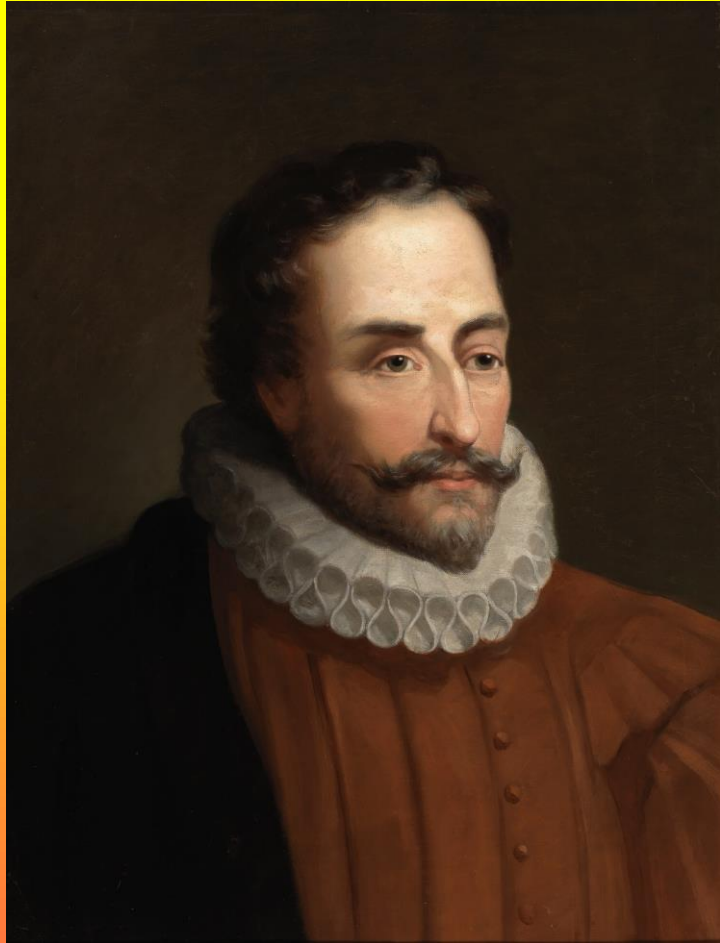
ZNANE OSEBNOSTI

KRIŠTOF KOLUMB (1451 – 1506)

- Je bil poveljnik ladjevja, ki je na poti v Vzhodno Azijo s plutjem okrog sveta proti zahodu ponovno **odkril ameriško celino** (500 let pred njim so obalo Severne Amerike dosegli že Vikingi). Amerika je bila v Kolumbovem času Evropejcem nepoznana.
- Kolumb je prečkal Atlantski ocean in **12. oktobra 1492** dosegel Ameriko pod zastavo kastiljske Španije, katero odpravo je financirala španska kraljica Izabela I. Kastiljska.

MIGUEL DE CERVANTES (1547 – 1616) – španski pesnik in pisatelj

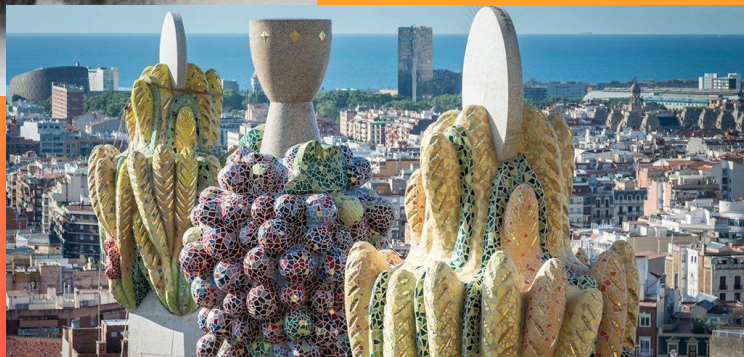
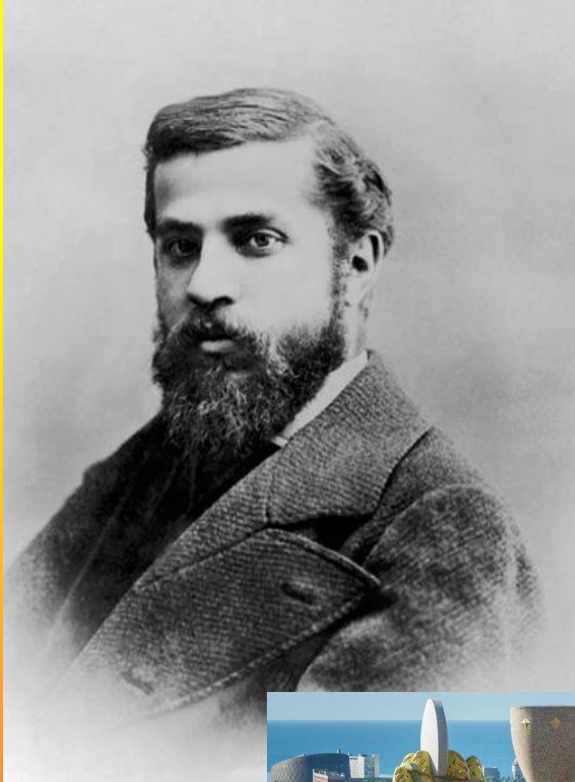
Don Kihot - prvi evropski roman (1605, 1615)

Bistroumni plemič Don Kihot iz Manče

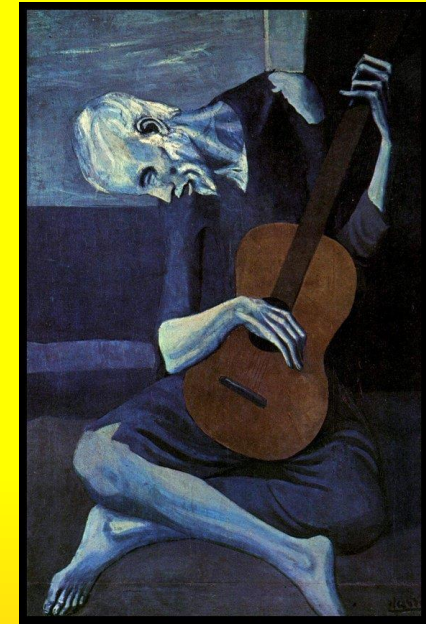
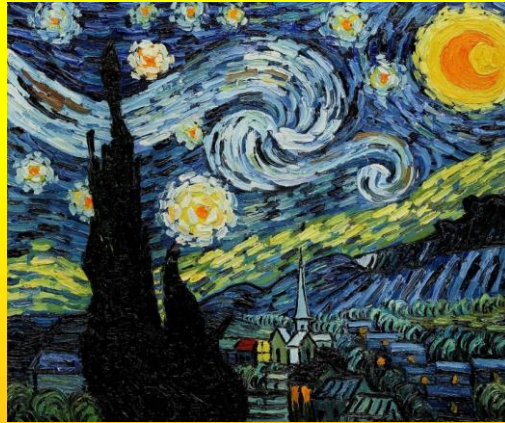
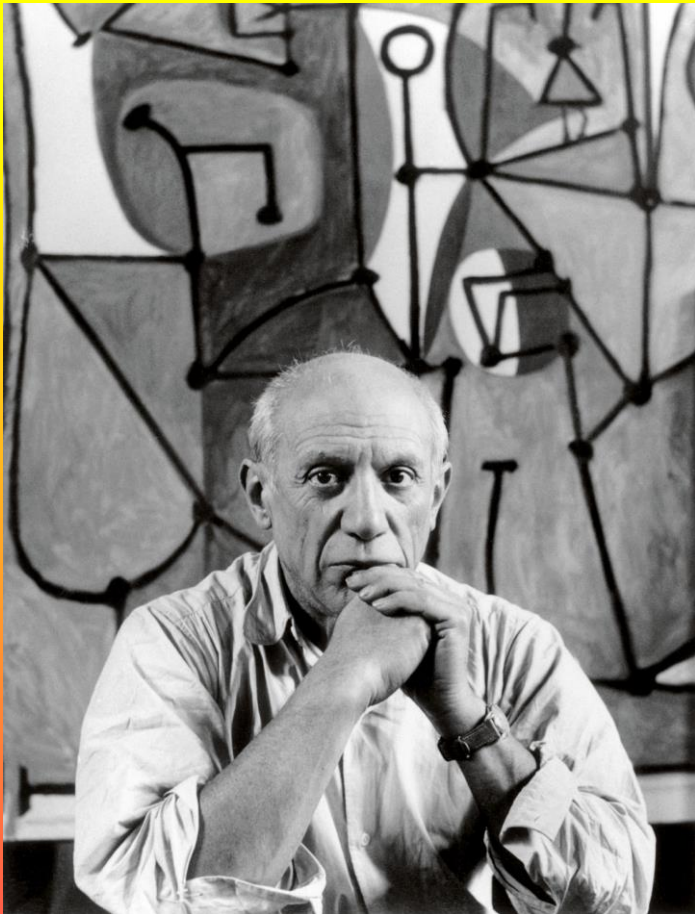
ANTONI GAUDI (1852 – 1926)

- Gaudi predstavlja enega najpomembnejših **arhitektov** svojega časa.

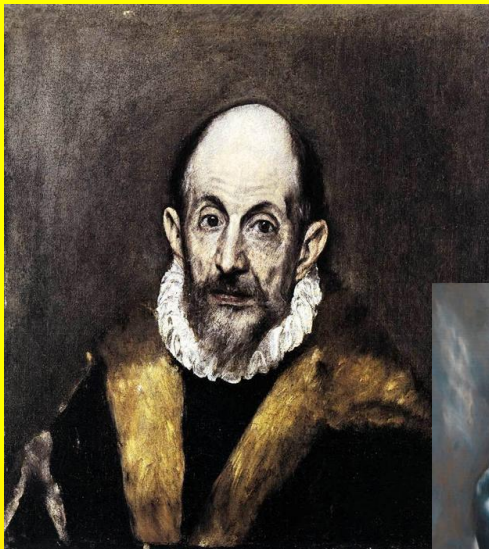
PABLO PICASSO (1881 – 1973)

- Je bil slikar, grafik in kipar. Picasso je najslavnejši likovni umetnik 20. stoletja.
- Njegovo delo obsega preko 15.000 slik, grafik in plastik.
- S francoskim slikarjem Georgesom Braucom je osnoval umetniško smer **kubizem**.

ZNANI SLIKARJI

El Greco

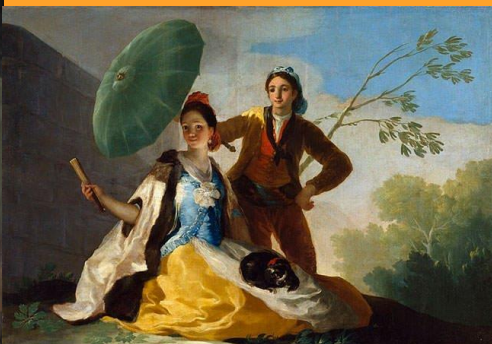
Salvador Dali

Diego Velazquez

Francisco de Goya

Joan Miro

Tenorista Plácido Domingo in José Carreras

Režiser in scenarist Pedro Almodóvar

Pevac Julio Iglesias

Igralka Penélope Cruz

Igralec Javier Bardem

Igralec Antonio Banderas

KULTURA

NARODNA NOŠA

Kastaniete

Frulica

Kitara

GLASBILA

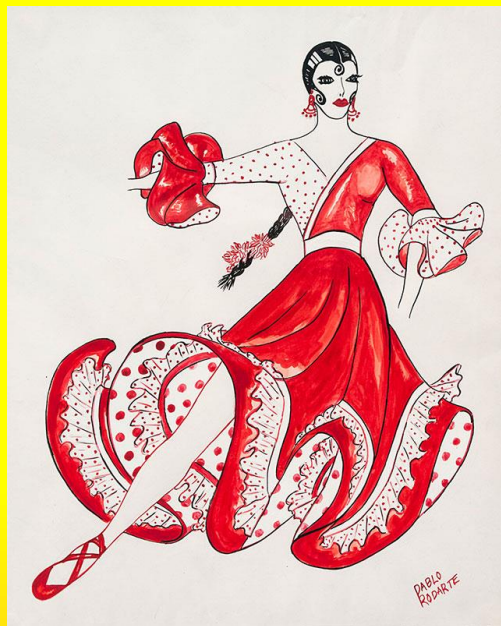

Mali boben

Španska mandolina

ŠPANSKI MOTIVI

ŠPANSKA KULINARIKA

- Španija ima na kulinarinem zemljevidu Evrope zagotovo posebno mesto, saj se ponaša s številnimi restavracijami z Michelinovo zvezdico, odličnimi kuharji in svetovno znanimi jedmi.
- Hrana je sestavni del španske kulture in brez nje si ni mogoče predstavljati družinskega srečanja, političnega dogodka in celo pogreba.
- Španci so ponosni na svojo prehrano in se pogosto pohvalijo, da imajo najboljšo in najbolj zdravo mediteransko kulinariko na svetu.
- Španska kuhinja temelji na preprostih in svežih sestavinah, vsebuje veliko sadja in zelenjave, stročnic, kruha, testenin, riža, rib, morskih sadežev, perutnine, drugega mesa, različnih sirov in vina. Dve osrednji sestavini sta olivno olje in česen.

Tradicionalna španska jed **PAELLA** – rižota z morskimi sadeži, ribami, mesom in zelenjavo.

TORTILJA „patata“

(tradicionalna jed) – španska jajčna omleta s krompirjem, popečena v olivnem olju v obliki torte.

TAPASI

so majhni, a bogati prigrizki (sendviči) z mesom, morskimi sadeži ali zelenjavo.

EMPANADA – je žepček pripravljen iz tankega testa za kruh in krhkega kvasnega testa. Polnjen je lahko s sladko ali slano hrano.

RIŽEV PUDING „Arroz con Leche“ – je ena najbolj priljubljenih španskih sladic.

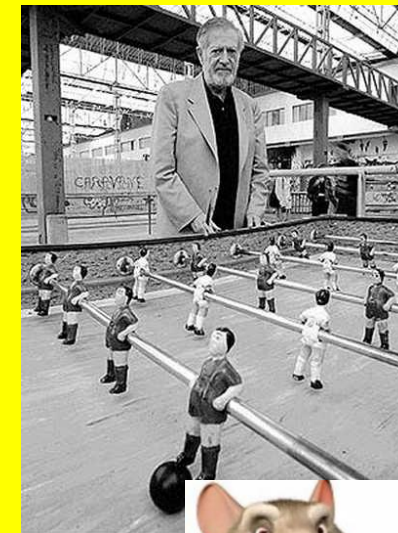
SANGIJA – osvežilna alkoholna pijača iz sadnega vina in vodke.

GAZPACHO – vegeterijanska hladna juha, ki se ne kuha in je postrežena v skodelici.

ZANIMIVOSTI - Ali veste....

- Ime Španija izvira iz besede „Ispania“, kar pomeni „dežela zajcev“.
- Španija je **tretja** najbolj obiskana dežela na svetu.
- Španščina je drugi najbolj razširjen jezik na svetu (po angleščini).
- Nesrečni dan v Španiji ni petek 13., ampak **torek 13.**, za katerega Španci pravijo: »Martes 13: ni te cases, ni te embarques!« (Na torek 13. se ne poročaj in ne odpotuj!).
- V Španiji je novoletni običaj, da ob polnoči pojedjo **12 grozdnih jagod**. Vsaka jagoda namreč prinese en mesec sreče.
- Španci zapravijo za hrano več denarja na prebivalca kot katerikoli drug narod v Evropi.
- Najbolj priljubljen šport v Španiji je **nogomet**, zato ni nič nenavadnega, da je prav Španec izumil **namizni nogomet**.
- Zobna miška v Španiji je pravljичni lik glodalec Ratoncito Perez.
- Za **čokolado** se lahko zahvalimo Špancem! V 15. stoletju so v Evropo pripeljali kakavovec, paradižnik, krompir, avokado in tobak.
- V Španiji se nahaja najstarejša restavracija na svetu, **El Restaurante Botin**. Odprli so jo leta 1725 in obratuje še danes.
- V mestu Castillo de Murcia praznujejo precej nenavaden praznik „**El Colacho**“ - **skakanje čez dojenčke**. Novorojence položijo na mehko odejico na tla mestnega trga, čeznje skačejo odrasli moški, oblečeni v hudiče. To naj bi dojenčke obvarovalo pred zlom v nadaljnjem življenju.

SPLETNE POVEZAVE in VIRI:

- <https://www.spanscina.org>
- <https://sl.wikipedia.org>
- <https://wiki.potnik.si>
- <https://en.wikipedia.org>
- https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/spain_sl
- <https://www.nationsonline.org/oneworld/spain.htm>
- <https://www.britannica.com/place/Spain>
- <https://www.ranker.com/list/famous-painters-from-spain/reference>
- <https://sites.google.com/site/spanija00001/home>
- <http://thefactfile.org/spain-facts/>
- <https://www.kids-world-travel-guide.com/spain-facts.html>
- <https://kids.nationalgeographic.com/explore/countries/spain/#spain-madrid.jpg>
- <https://www.seriousfacts.com/spain-facts/>
- <https://www.nationalgeographic.com/travel/destinations/europe/spain/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=oyXNducx4QQ>

ADIOS!

